

Policy Paper

Electronic Governance: A Citation Analysis of National and International Research with a focus on Future of Iran

Faegheh Nazemi jenabi¹, *Hamed Rahmani²

1. M.A., Department of Public Administration, Faculty of Management and Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management and Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Nazemi jenabi F, Rahmani H. (2020). [Electronic Governance: A Citation Analysis of National and International Research with a focus on Future of Iran (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 10(34), 294-315.

Received: 07 Jan 2020

Accepted: 14 Apr 2020

Available Online: 01 May 2020

Keywords:

E-government, Citation
Analysis, E-government Bill

ABSTRACT

In this research we attempted to determine the important dimensions and areas of e-government, which unfortunately have been neglected in the country so far, despite their great importance, by citing the analysis of all national researches and comparing them with international researches. The present research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of research method by citation analysis. Its statistical population includes 15 articles and 4 domestic dissertations and 737 international articles from 6 databases for domestic articles and Scopus database for international articles. This research lacks a sampling model because all articles without time and research limit have been reviewed by counting method. The tools are data collection, library study, and systematic search in databases and analysis of Scopus database results and implementation and analysis of data in Excel software in descriptive statistics. The results of this study show that although the importance of e-government at the national level is led to the preparation of a bill called e-government in the country, but the number of studies conducted is very small and this small amount are quite scattered and far from a systematic process.

* Corresponding Author:

Hamed Rahmani

Address: Department of Public Administration, Faculty of Management and Accounting, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran.

E-mail: rahmani.hd@gmail.com

گزارش سیاستی

حکمرانی الکترونیک: تحلیل استنادی پژوهش‌های ملی و بین‌المللی با رویکردی به آینده ایران

فاطمه ناظمی جنبابی^۱، *حامد رحمانی^۲

۱. کارشناس ارشد، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.
۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

چکیده

در این پژوهش سعی شده است که با تحلیل استنادی تمام پژوهش‌های ملی و مقایسه آن‌ها با پژوهش‌های بین‌المللی، ابعاد و حوزه‌های مهم حکمرانی الکترونیک که متأسفانه علی‌رغم اهمیت زیاد تاکنون در کشور مغفول مانده، مشخص شود. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی با استفاده از روش تحلیل استنادی است. جامعه آماری آن شامل ۱۵ مقاله و ۴ پایان‌نامه داخلی و ۷۳۷ مقاله بین‌المللی از ۶ بانک اطلاعاتی برای مقالات داخلی و پایگاه اسکاپوس برای مقالات بین‌المللی است. این پژوهش فاقد مدل نمونه‌گیری است؛ به دلیل آنکه تمام مقالات بدون محدودیت زمان و حوزه پژوهش با روش تمام‌شماری بررسی شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها، مطالعه کتابخانه‌ای و جست‌وجوی نظام‌مند در بانک‌های اطلاعاتی و آنالیز ریزالت پایگاه اسکاپوس و پیاده‌سازی و تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار اکسل در قالب آمار توصیفی است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هرچند اهمیت موضوع حکمرانی الکترونیک در سطح ملی تا حدی است که منجر به تهیه لایحه‌ای به نام حکمرانی الکترونیک در کشور شده است، اما کمیت پژوهش‌های انجام شده بسیار کم است و همین میزان اندک از پژوهش‌ها هم کاملاً پراکنده و به دور از روندی نظام‌مند هستند.

تاریخ دریافت: ۱۷ دی ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۲۶ فروردین ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۹

کلیدواژه‌ها:

حکمرانی الکترونیک،
تحلیل استنادی،
لایحه حکمرانی
الکترونیک

*نویسنده مسئول:

حامد رحمانی

نشانی: قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، دانشکده مدیریت و حسابداری، گروه مدیریت دولتی.

پست الکترونیکی: rahmani.hd@gmail.com

مقدمه

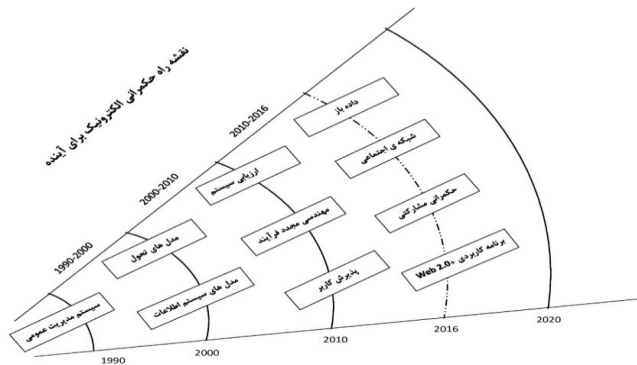
۱. ادبیات موضوع

اهمیت حکمرانی الکترونیک در دنیای امروز غیرقابل انکار و چشم‌پوشی است تا حدی که در ایران هم به منظور «اجرای بندهای هفتم، هشتم، نهم و دهم اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی نظام اداری، اصل چهل و چهارم قانون اساسی، اقتصاد مقاومتی، امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات و برنامه ششم توسعه کشور، ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و همچنین مصوبات شورای عالی فضای مجازی، قانون حکمرانی الکترونیکی تهیه شده است» (پژوهشگاه قوه قضائیه، ۱۳۹۶)؛ اما با توجه به اهمیت زیاد این حوزه در مجامع بین‌المللی و حتی ملی، متأسفانه پژوهشگران به آن در کشور بسیار کم توجه کرده‌اند و همان تعداد محدود پژوهش انجام گرفته هم بسیار پراکنده و به دور از روندی نظام‌مند و کاراست. بررسی‌های صورت گرفته نشان داد تابه‌حال هیچ پژوهشی در داخل به بررسی، تحلیل و فرامطالعه پژوهش‌های حکمرانی الکترونیک انجام شده نپرداخته یا بر آن‌ها مروری نشده است.

در بررسی‌های خارجی نیز در پایگاه اسکوپوس هیچ مقاله‌ای به تحلیل استنادی حکمرانی الکترونیک نپرداخته بود؛ باین‌حال نزدیک‌ترین و جدیدترین پژوهش‌های خارجی که تاحدودی با موضوع پژوهش حاضر ارتباط دارد، به شرح زیر است: **بیندو، سانکار و کومار (۲۰۱۹)** در پژوهشی با عنوان «از حکمرانی مرسوم به سوی دموکراسی الکترونیکی: ردیابی روند توسعه تحقیقات حکمرانی الکترونیک با استفاده از ابزار تجزیه و تحلیل شبکه»، با اعمال ابزارهای تجزیه و تحلیل شبکه روی شبکه ارجاع حکمرانی الکترونیک، به صورت سیستماتیک به بررسی تحولات پویای تکوین حکمرانی الکترونیک شامل تکوین،

با شروع هزاره سوم، فناوری اطلاعات به عنوان عمده‌ترین محور تحول و توسعه در جهان منظور شده است. ICT امروزه نوشتادرویی معجزه‌آسا برای بسیاری از بیماری‌ها همچون سوء مدیریت، حکمرانی ضعیف، تورم، انحصار فروش، رکود تجاری، بی‌سوادی و در یک کلام، حکمرانی بد در سطح ملی و بین‌المللی است (حسن‌زاده عباس‌آبادی، ۱۳۹۵). تقریباً همه وجوه فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی تحت تأثیر انقلاب الکترونیک قرار گرفته‌اند. دولت‌ها در استفاده از فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در برنامه‌ها و ارائه خدمات بهتر به مردم در حال رقابت باهم هستند. علی‌رغم تفاوت‌های گسترده در سطوح و میزان استفاده از امکانات الکترونیک در میان دولت‌ها در جهان و منطقه، این احساس که دنیا به سمت «عصر حکمرانی الکترونیک» پیش می‌رود، واقعیتی بدیهی است (Sinha, 2006: 11). شاید پس از مدیریت دولتی نوین، دومین انقلاب در مدیریت دولتی باشد که نه تنها روش ارائه خدمات عمومی را دگرگون کرد، بلکه ارتباط بین دولت و شهروندان را نیز متحول کرد (Saxena, 2005).

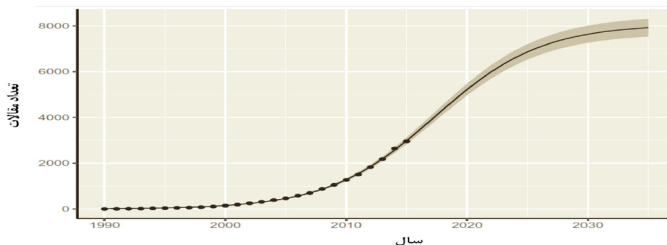
درواقع حکمرانی الکترونیک در قلب دو تغییر عمده جهانی شامل انقلاب اطلاعاتی و انقلاب حکمرانی جای دارد. هردوی این تغییرات در حال دگرگون ساختن جهت حرکت جامعه و روش حکومت بر آن هستند (Heeks, 2001). طبق تعریف یونسکو، حکمرانی الکترونیکی به معنای استفاده بخش عمومی از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات با هدف تشویق شهروندان به مشارکت در فرایند تصمیم‌گیری به منظور گسترش مردم‌سالاری، تسهیم اطلاعات و ایجاد دولت پاسخگو، شفاف و اثربخش است (Vinod Kumar: 2015: 160).

تصویر ۱. نقشه راه فعالیت‌های پژوهشی حکمرانی الکترونیک

استفاده از تحلیل محتوا، چهار مرحله اصلی تکامل در حکمرانی الکترونیک را به شرح زیر بیان کردند: فاز ۱. چارچوب‌های سیستم اطلاعات، مدل بلوغ؛ فاز ۲. مدل‌های ارزیابی، مدل‌های رضایت و تطبیق کاربر؛ فاز ۳. ارتباط چندکاناله، افزایش تعامل کاربر و رسانه‌های اجتماعی؛ فاز ۴. دموکراسی الکترونیکی، مشارکت الکترونیکی، رسانه‌های اجتماعی ازجمله شبکه‌های اجتماعی و داده‌های باز. **تصویر شماره ۱** نقشه راه پیش روی حکمرانی الکترونیک را نشان می‌دهد؛ تم‌هایی که در انتهای این نقشه راه نشان داده شده، روندهای پژوهشی آینده هستند. این نتایج با تجزیه و تحلیل خوشه‌ای تأیید شدند.

جابه‌جایی پارادایم‌ها، تنوع موضوعات پژوهشی و حوزه‌های پژوهشی در حال ظهور پرداختند و مسیر اصلی تکوین را که چهار فاز مجزا دارد، نشان دادند. آن‌ها با تحلیل خوشه‌ای شبکه ارجاع، زیردامنه‌های اصلی را شناسایی کرده و ساختار دانش این حیطه را نمایش دادند. این تحلیل همچنین کارهای پژوهشی فعلی و حوزه‌های پژوهشی در حال ظهور را که بر اساس پارامترهای شبکه در آینده دارای تأثیر خوانده بود، نشان داده و پیش‌بینی کرده است که فناوری آینده Web 4.0 نقشی کلیدی در سرعت بخشیدن به مسیر توسعه آینده حکمرانی الکترونیک داشته باشد و با استخراج تم‌های مقالات گذشته با

تصویر ۲. منحنی رشد تطابق یافته با مقالات سالانه منتشر شده

ریزالت پایگاه اسکاپوس برای پژوهش‌های خارجی و پیاده‌سازی و تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار اکسل در قالب آمار توصیفی است. پس از بررسی‌های آماری صورت گرفته با محاسبه اندیس اچ بی جایگاه حوزه پژوهشی حکمرانی الکترونیک در حال حاضر در دنیا بررسی شد.

۳. یافته‌های پژوهش

بررسی پژوهش‌های ملی در حوزه حکمرانی الکترونیک

یافته‌های حاصل از بررسی پژوهش‌های ملی در حوزه حکمرانی الکترونیک: با جست‌وجوی نظام‌مند ۶ بانک اطلاعاتی داخلی با دو کلیدواژه «حکمرانی الکترونیک» و «حکمرانی الکترونیکی» در عنوان، به روش تمام‌شماری تا پایان سال ۱۳۹۷، ۲۶ مقاله و ۴ پایان‌نامه داخلی در حوزه حکمرانی الکترونیک به دست آمد که این پژوهش‌ها در **جدول شماره ۱** به تفکیک نوع نشان داده شده است.

از بین ۱۵ مقاله مورد تأیید وزارت علوم و ۴ پایان‌نامه، با توجه به **جدول شماره ۲** تابه‌حال بیشترین پژوهش‌های داخلی در حوزه حکمرانی الکترونیک در سال ۱۳۹۵ انجام شده است.

با توجه به **تصویر شماره ۲** تعداد مقالات حکمرانی الکترونیک را در حال حاضر نشان می‌دهد که این حوزه تحقیقاتی هنوز در فاز رشد و گسترش است و به بلوغ نرسیده است. این امر نشان‌دهنده دامنه تحقیق و توسعه آینده در حکمرانی الکترونیکی است و می‌تواند رشد بیشتری را به دست آورد (Bindu & et al., 2019).

۲. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی با استفاده از روش تحلیل استنادی است. جامعه آماری آن شامل ۱۵ مقاله و ۴ پایان‌نامه داخلی و ۷۳۷ مقاله بین‌المللی بدون محدودیت زمان و حوزه پژوهش از ۶ بانک اطلاعاتی (پورتال جامع علوم انسانی، مگیران، پایگاه مرکزی اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، سیوبلیکا، نورمگز و ایرانداک) برای مقالات داخلی و پایگاه اسکوپوس برای مقالات بین‌المللی است. این پژوهش فاقد مدل نمونه‌گیری است؛ به دلیل آنکه تمام مقالات بدون محدودیت زمانی با روش تمام‌شماری بررسی شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها هم مطالعه کتابخانه‌ای و جست‌وجوی نظام‌مند در بانک‌های اطلاعاتی برای پژوهش‌های داخلی و آنالیز

جدول ۱. فراوانی و درصد فراوانی پژوهش‌های داخلی به تفکیک نوع پژوهش

ردیف	نوع پژوهش	فراوانی	درصد فراوانی
۱	علمی - پژوهشی	۵	۱۶/۶
۲	علمی - ترویجی	۲	۶/۶
۳	کنفرانسی	۸	۲۶/۶
۴	پایان‌نامه	۴	۱۳/۳
۵	سایر مجلات عمومی / تخصصی نمایه‌شده در مگیران	۱۱	۳۶/۶

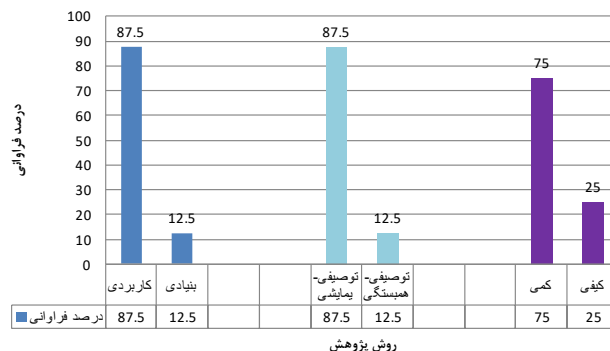
جدول ۲. فراوانی و درصد فراوانی پژوهش‌های داخلی به تفکیک سال انتشار

ردیف	سال	تعداد مقالات منتشرشده (فراوانی)	درصد فراوانی
۱	۱۳۹۰	۱	۵/۲
۲	۱۳۹۱	۱	۵/۲
۳	۱۳۹۲	۱	۵/۲
۴	۱۳۹۳	۲	۱۰/۵
۵	۱۳۹۴	۱	۵/۲
۶	۱۳۹۵	۱۰	۵۲/۶
۷	۱۳۹۶	۳	۱۵/۷

درنهایت، ۴ مقاله علمی - پژوهشی و ۴ پایان‌نامه منحصربه‌فرد باقی ماندند. گرچه از منظر علمی، هیچ‌یک از روش‌های تحقیق در روش‌شناسی بر دیگری ارجحیت ندارد و بر اساس ماهیت پدیده مورد مطالعه، هریک از روش‌های استفاده‌شده دارای نقاط قوت و ضعف ویژه‌ای است (پیران‌نژاد، ۱۳۹۵)، اما برای بررسی آماری بیشتر در جدول شماره ۴ و تصویر شماره ۳ به بیان اهداف، روش پژوهش، روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌های پژوهش‌های انجام شده به تفکیک می‌پردازیم.

پس از آن با بررسی تمام شش پایگاه اطلاعاتی، پژوهش‌های داخلی در جدول شماره ۳ مشخص شد که از این‌بین، پایگاه سیویلیکا، بیشترین سهم در تعداد نمایه‌سازی مقالات حوزه حکمرانی الکترونیک را به خود اختصاص داده است.

در ادامه، مقالات علمی-پژوهشی و پایان‌نامه‌ها به صورت موشکافانه‌تر بررسی شد که در این مرحله، مقاله‌ای علمی - پژوهشی مستخرج از یک پایان‌نامه با همان عنوان از این مرحله حذف و

تصویر ۳. نمودار فراوانی پژوهش‌های داخلی به تفکیک هدف/روش پژوهش/روش گردآوری داده‌ها

جدول ۳. پژوهش های داخلی به تفکیک پایگاه علمی نمایه کننده

ردیف	عنوان پژوهش	پورتال علوم انسانی	مگیران	پایگاه جهاد دانشگاهی	سیویلیکا	ایرانداک	نورمگز
۱	شناسایی و اولویت بندی ارزش های حکمرانی الکترونیک در شهرداری ها (جعفری، زارعی متین و جوکار، ۱۳۹۵)						
۲	حکمرانی الکترونیک در شهرداری ها: مطالعه پورتال شهرداری های کشور (عبادی و پیران نژاد، ۱۳۹۳)						
۳	طراحی مدل حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک در ایران (مقدس، مانیان، قلی پور و حسن زاده، ۱۳۹۵)						
۴	ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیکی (موسوی قیداری، الهی و قاضی نوری، ۱۳۹۲)						
۵	بررسی وضعیت بلوغ حکمرانی الکترونیک در پورتال وزارتخانه های کشور (عبادی اردبیلی، ۱۳۹۵)						
۶	حکمرانی الکترونیک: الزامات و ضرورت ها (عبادی، ۱۳۹۵)						
۷	تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک (قربانی زاده و الیاسی، ۱۳۹۵)						
۸	حکمرانی الکترونیک ابزاری جهت حکمرانی خوب شهری (رجایی و ارغوانی، ۱۳۹۵)						
۹	حکمرانی الکترونیک، چالش های مردم سالاری (هادی پیکانی، شهسواری و نصر اصفهانی، ۱۳۹۵)						
۱۰	حکمرانی الکترونیک، چالش های دموکراسی (نصر اصفهانی، شهسواری و هادی پیکانی، ۱۳۹۶)						
۱۱	حکمرانی الکترونیک و ارتقاء مشارکت عمومی (وکیلان و قاسم زاده، ۱۳۹۶)						
۱۲	بررسی نقش رسانه های اجتماعی در تحقق حکمرانی الکترونیک و پیشنهادات جهت بهره برداری از آن برای حرکت به سوی حکمرانی نیک الکترونیک در ایران (زینالی، ۱۳۹۵)						
۱۳	حکمرانی الکترونیک و تأثیر آن بر حکمرانی خوب (یزدان پناه و برزگرزاده زرندی، ۱۳۹۳)						
۱۴	انتظار مشروع در حکمرانی الکترونیکی: تحلیل مفهومی (بهنیا، ۱۳۹۶)						

ردیف	عنوان پژوهش	پورتال علوم انسانی	مگیران	پایگاه جهاد دانشگاهی	سیویلیکا	ایرانداک	نورمگز
۱۵	دولت الکترونیکی و حکمرانی الکترونیکی: شباهت‌ها و تفاوت‌ها (جعفری و جوکار، ۱۳۹۴)						
۱۶	از دولت الکترونیک تا حکمرانی الکترونیک: مطالعه دستگاه‌های دولتی شهر کرمان (حسن‌زاده عباس‌آبادی، ۱۳۹۵)						
۱۷	تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک (الیاسی، ۱۳۹۱)						
۱۸	تأثیر حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب‌رجوع و رضایت شغلی کارکنان (آذری، ۱۳۹۵)						
۱۹	ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیکی (موسوی قیلاری، ۱۳۹۰)						
جمع		۳	۶	۴	۸	۴	۵

جدول ۴. پژوهش‌های داخلی به تفکیک هدف/روش پژوهش/روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها

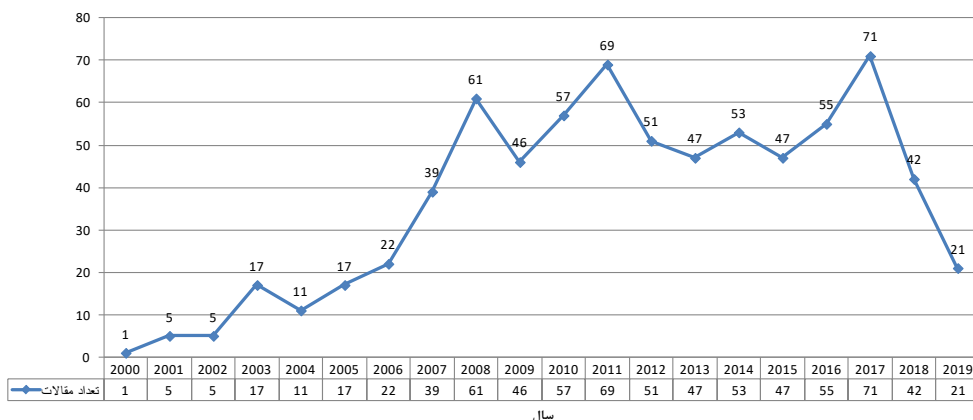
ردیف	عنوان پژوهش	هدف	روش پژوهش	کیفی/کمی	روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها
۱	شناسایی و اولویت‌بندی ارزش‌های حکمرانی الکترونیک در شهرداری‌ها (جعفری و همکاران، ۱۳۹۵)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کیفی	پرسشنامه، روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۲	حکمرانی الکترونیک در شهرداری‌ها: مطالعه پورتال شهرداری‌های کشور (عبادی و پیران نژاد، ۱۳۹۳)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کمی	پرسشنامه تعدیل شده سازمان ملل، آمار توصیفی
۳	طراحی مدل حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک در ایران (مقدسی و همکاران، ۱۳۹۵)	بنیادی	توصیفی-پیمایشی	کیفی	روش شناسی فراترکیب، نظریه برخاسته از داده و مصاحبه اکتشافی کیفی
۴	بررسی وضعیت بلوغ حکمرانی الکترونیک در پورتال وزارتخانه‌های کشور (عبادی اردبیلی، ۱۳۹۵)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کمی	پرسشنامه تعدیل شده سازمان ملل، آمار توصیفی
۵	از دولت الکترونیک تا حکمرانی الکترونیک: مطالعه دستگاه‌های دولتی شهر کرمان (حسن‌زاده عباس‌آبادی، ۱۳۹۵)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کمی	پرسشنامه تحلیل عاملی تأییدی و مدل‌سازی معادلات ساختاری
۶	تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک (الیاسی، ۱۳۹۱)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کمی	پرسشنامه، تحلیل عاملی تأییدی، مدل‌یابی معادلات ساختاری

ردیف	عنوان پژوهش	هدف	روش پژوهش	کیفیت کمی	روش جمع آوری و تحلیل داده ها
۷	تأثیر حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب رجوع و رضایت شغلی کارکنان (آذری، ۱۳۹۵)	کاربردی	توصیفی-پیمایشی	کمی	پرسشنامه، روش مدل یابی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تأییدی
۸	ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیکی (موسوی قیداری، ۱۳۹۰)	کاربردی	توصیفی-همبستگی	کمی	پرسشنامه، آزمون باینومیل و فریدمن

جدول ۵. پژوهش های داخلی به تفکیک اهداف و نتایج پژوهش

ردیف	نوع پژوهش	عنوان پژوهش	هدف	نتیجه
۱	مقاله	شناسایی و اولویت بندی ارزش های حکمرانی الکترونیک در شهرداری ها (جعفری و همکاران، ۱۳۹۵)	شناسایی و اولویت بندی ارزش های حکمرانی الکترونیک در شهرداری ها	یافته ها نشان داد که بین ارزش های شناسایی شده، ارتقاء سطح خدمات بر اساس توسعه متوازن شهری، ارتقاء امنیت شبکه اطلاعات و گسترش عدالت اجتماعی از طریق ارائه فرصت های برابر برای دسترسی به اطلاعات به صورت الکترونیک از اولویت بیشتری برخوردار است.
۲	مقاله	حکمرانی الکترونیک در شهرداری ها: مطالعه پورتال شهرداری های کشور (عبادی و پیران نژاد، ۱۳۹۳)	بررسی و ارزیابی ۳۰ پورتال موجود شهرداری های کشور	نتایج حاصل از میانگین امتیازات حاکی از آن است که با وجود نقش مهم شهرداری ها در حکمرانی شهری، اغلب پورتال ها در سطوح اولیه بلوغ مدل های خدمات رسانی الکترونیکی بوده و نیازمند توجه ویژه برای ارتقا به سطوح بالاتر، هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی هستند.
۳	مقاله	طراحی مدل حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک در ایران (مقدسی و همکاران، ۱۳۹۵)	طراحی مدل جامع حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک	دستیابی به مدل بدیع و جامع حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک در ایران
۴	مقاله	بررسی وضعیت بلوغ حکمرانی الکترونیک در پورتال وزارتخانه های کشور (عبادی اردبیلی، ۱۳۹۵)	بررسی وضعیت بلوغ ۱۸ پورتال وزارتخانه های کشور	نتایج بیانگر آن است که اغلب پورتال ها در سطوح اولیه بلوغ مدل های خدمات رسانی الکترونیکی قرار دارند و بیشتر ارائه دهنده اطلاعات هستند تا خدمات؛ بنابراین به توجه ویژه برای ارتقا به سطوح بالاتر نیاز دارند.

ردیف	نوع پژوهش	عنوان پژوهش	هدف	نتیجه
۵	پایان‌نامه	از دولت الکترونیک تا حکمرانی الکترونیک: مطالعه دستگاه‌های دولتی شهر کرمان (حسن‌زاده عباس‌آبادی، ۱۳۹۵)	شناسایی عوامل تسریع‌کننده نیل به حکمرانی الکترونیک	نتایج نشان داد که متغیر تعدیل‌گر زیرساخت، سیاست شفافیت اطلاعات، سرمایه انسانی، فشار سازمانی، فشار قانونی، فشار رسانه و شهروندان در رابطه بین دولت الکترونیک و پاسخگویی معنادار و افزایشی؛ متغیرهای تعدیل‌گر زیرساخت، سیاست شفافیت اطلاعات، فشار رسانه و شهروندان در رابطه با دولت الکترونیک و شفافیت معنادار و افزایشی؛ متغیر تعدیل‌گر فشار سازمانی در رابطه بین دولت الکترونیک و شفافیت معنادار و کاهش و متغیر تعدیل‌گر سرمایه انسانی و فشار قانونی در رابطه بین دولت الکترونیک و شفافیت رد می‌شود. متغیر تعدیل‌گر زیرساخت و سیاست شفافیت اطلاعات در رابطه بین دولت الکترونیک و مشارکت معنادار و افزایشی و متغیر تعدیل‌گر سرمایه انسانی، فشار سازمانی، فشار قانونی، فشار رسانه و شهروندان در رابطه بین دولت الکترونیک و مشارکت معنادار و کاهش است.
۶	پایان‌نامه	تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک (الیاسی، ۱۳۹۱)	عوامل فرهنگی و فنی چه تأثیری بر حکمرانی الکترونیک دارند؟	نتایج نشان داد که هر دو عامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک در شهرداری تهران تأثیر دارد و تأثیر عوامل فنی نسبت به عوامل فرهنگی بیشتر است. از میان ابعاد عوامل فرهنگی نیز بعد انطباق‌پذیری با بیشترین ضریب گاما و بعد سازگاری با کمترین ضریب به ترتیب بیشترین و کمترین تأثیر را بر حکمرانی الکترونیک داشتند. از میان دو بعد عوامل فنی نیز تأثیر بعد پذیرش فناوری بر حکمرانی الکترونیک، به سبب داشتن ضریب گاما کمترین تأثیر را بر حکمرانی الکترونیک داشت.
۷	پایان‌نامه	تأثیر حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب‌رجوع و رضایت شغلی کارکنان (آذری، ۱۳۹۵)	بررسی میزان تأثیر حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب‌رجوع و رضایت شغلی کارکنان سازمان برق استان مازندران	نتایج حاصل از داده‌های تحقیق نشان‌دهنده تأثیرگذاری معنی‌دار حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب‌رجوع و رضایت شغلی کارکنان و تأثیر شفافیت الکترونیک، پاسخگویی الکترونیک و مشارکت الکترونیک بر رضایت ارباب‌رجوع و رضایت شغلی کارکنان در سازمان است.
۸	پایان‌نامه	ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیک (موسوی قیداری، ۱۳۹۰)	ارائه چارچوبی برای تأثیری که مدیریت دانش می‌تواند بر ابعاد حکمرانی الکترونیک داشته باشد.	مدیریت دانش به نحو معناداری موجب بهبود ابعاد حکمرانی الکترونیک (اهداف و راهبردها، چشم‌انداز عمومی، مدیریت تغییر، عناصر انسانی و مدیریت اطلاعات) می‌شود.

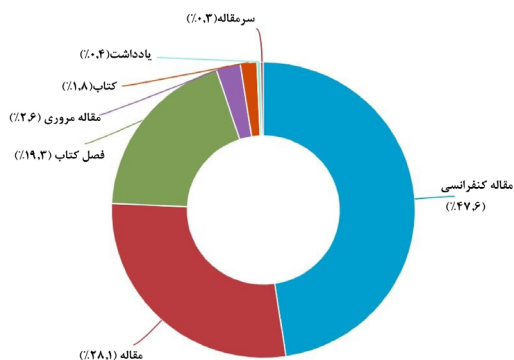
تصویر ۴. نمودار فراوانی پژوهش‌های بین‌المللی به تفکیک سال

استنادی ویی با کیفیت بالاست. اسکوپوس با حدود ۵۵ میلیون رکورد از ۵۰۰۰ ناشر از سال ۱۹۶۰ تا به امروز به یکی از معتبرترین پایگاه استنادی علمی تبدیل شده است (شهسواری و طبّاخان، ۱۳۹۴). با جست‌وجو در پایگاه اسکوپوس با کلیدواژه حکمرانی الکترونیک فقط در عنوان بدون محدودیت سال و حتی حوزه پژوهش - با عنایت به اینکه حکمرانی الکترونیک یک مفهوم میان‌رشته‌ای است اما در این

در مرحله بعد، طبق جدول شماره ۵ به بررسی اهداف و نتایج پژوهش‌هایی که تاکنون در حوزه حکمرانی الکترونیک انجام شده‌اند، پرداخته شد.

بررسی پژوهش‌های بین‌المللی در حوزه حکمرانی الکترونیک

پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس با شعار دریچه‌ای به سوی پژوهش جهانی از بزرگ‌ترین پایگاه‌های

تصویر ۵. نمودار دواتی فراوانی پژوهش‌های بین‌المللی به تفکیک نوع پژوهش

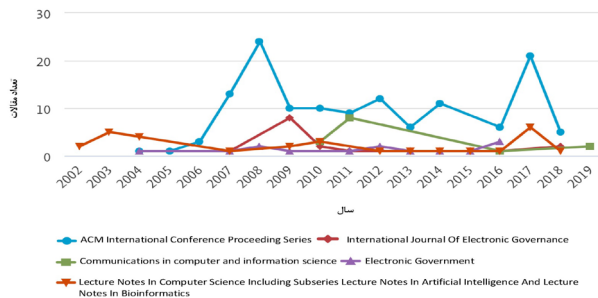
جدول ۶. فعال‌ترین سازمان‌های بین‌المللی حوزه حکمرانی الکترونیک بر اساس تعداد پژوهش‌های منتشره

ردیف	وابستگی سازمانی	تعداد مقالات
۱	مؤسسه مدیریت روستایی آنانند	۲۰
۲	مؤسسه فناوری دهلی هند	۱۷
۳	مرکز اطلاع‌رسانی ملی (اودیشا)	۱۱
۴	دانشگاه برهامپور	۱۰
۵	مؤسسه فناوری فدرال سوئیس لوزان	۱۰
۶	دانشگاه دهلی	۱۰
۷	دانشگاه تحقیقات ملی فناوری اطلاعات، مکانیک و اپتیک سن پترزبورگ	۹
۸	دانشگاه تکنولوژی دهلی	۸
۹	مرکز اطلاع‌رسانی ملی (دهلی نو)	۷
۱۰	دانشگاه راتگرز-نیوآرک	۷

است، ضمن سیر صعودی پژوهش‌ها از سال ۲۰۰۰، بیشترین میزان مقالات (۷۱ مقاله) در سال ۲۰۱۷ به چاپ رسیده‌اند.

از بین این ۷۳۷ مقاله به تفکیک، ۳۵۱ مقاله

پژوهش دامنه جست‌وجو به حوزه علمی خاصی محدود نشد - و بررسی تمام پژوهش‌ها به صورت تمام‌شماری تا آوریل ۲۰۱۹، ۷۳۷ مقاله بین‌المللی در حوزه حکمرانی الکترونیک به دست آمد و همان‌طور که در نمودار تصویر شماره ۴ مشخص

تصویر ۶. نمودار پنج مجله برتر بین‌المللی بر اساس میزان چاپ مقالات حکمرانی الکترونیک به تفکیک سال

جدول ۷. درصد فراوانی پژوهش های بین المللی به تفکیک حوزه پژوهش

ردیف	حوزه موضوعی	درصد فراوانی
۱	علوم کامپیوتر	۳۹
۲	علوم اجتماعی	۲۶/۸
۳	مهندسی	۹
۴	کسب و کار، مدیریت و حسابداری	۸/۴
۵	ریاضیات	۴/۲
۶	علوم تصمیم گیری	۳/۳
۷	اقتصاد، اقتصادسنجی و مالی	۲/۲
۸	علم محیط زیست	۱/۷
۹	پزشکی	۱/۲
۱۰	هنر و علوم انسانی	۱
۱۱	زمین و علوم سیاره ای	۰/۵
۱۲	علم مواد	۰/۵
۱۳	روانشناسی	۰/۵
۱۴	انرژی	۰/۴
۱۵	چند رشته ای	۰/۴
۱۶	فیزیک و نجوم	۰/۴
۱۷	کشاورزی و علوم زیستی	۰/۳
۱۸	بیوشیمی، ژنتیک و بیولوژی مولکولی	۰/۳
۱۹	مهندسی شیمی	۰/۱
۲۰	بهداشت و درمان	۰/۱
۲۱	فارماکولوژی، سم شناسی و داروسازی	۰/۱

جدول ۸. کشور برتر در حوزه پژوهش‌های حکمرانی الکترونیک بر اساس تعداد مقالات منتشره

ردیف	کشور	تعداد مقالات
۱	هندوستان	۳۱۰
۲	ایالات متحده	۶۰
۳	انگلستان	۳۶
۴	بنگلادش	۳۳
۵	استرالیا	۲۴
۶	چین	۲۳
۷	ایتالیا	۲۲
۸	نیجریه	۱۶
۹	کانادا	۱۵
۱۰	کره جنوبی	۱۵

با توجه به اینکه حکمرانی الکترونیک ماهیت میان‌رشته‌ای دارد، پژوهش‌های بین‌المللی از رویکردهای متفاوتی به این مفهوم پرداخته‌اند. مقالات منتشرشده به تفکیک حوزه‌های موضوعی به شرح **جدول شماره ۷** است و همان‌طور که مشخص است، در دنیا بیشتر از رویکرد فناوری و علوم کامپیوتر به حکمرانی الکترونیک پرداخته شده و بیشترین انتشارات مقالات علمی در این حوزه مطالعاتی است.

در ادامه در **جدول شماره ۸**، بر اساس تعداد مقالات منتشره، ۱۰ کشوری که بیشترین تعداد مقالات را در حوزه حکمرانی الکترونیک به چاپ رسانده‌اند، مشاهده می‌شوند که هند با ۳۱۰ مقاله بیشترین مقالات حوزه پژوهشی حکمرانی الکترونیک در دنیا را منتشر کرده است.

پس از بررسی‌های آماری صورت‌گرفته در ادامه با محاسبه اندیس اچ بی جایگاه حوزه پژوهشی

کنفرانسی و ۲۷۰ مقاله آرتیکل، ۱۴۲ فصل کتاب، ۱۹ مقاله مروری، ۱۳ کتاب، ۳ یادداشت و ۲ سرمقاله وجود دارد (**تصویر شماره ۵**).

همان‌طور که در **جدول شماره ۶** مشخص است، از نظر وابستگی سازمانی مقالات منتشرشده، مؤسسه مدیریت روستایی آنان با چاپ ۲۰ مقاله، بیشترین فعالیت را در حوزه پژوهش‌های حکمرانی الکترونیک در دنیا دارد.

مجلات که بیشترین مقالات حکمرانی الکترونیک را در طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹ منتشر کرده‌اند، به شرح نمودار **تصویر شماره ۶** است که از این بین، مجله ACM International Conference Proceed- ing Series با CiteScore 2017: 0.56، SJR 2017: 0.159 و SNIP 2017: 0.468 با انتشار ۱۳۲ مقاله در حوزه حکمرانی الکترونیک رتبه برتر در این حوزه را داراست.

این تقسیم شاخص h-b به عددی مانند m، نتیجه را طبیعی می کند که اهمیت یک موضوع خاص را نشان می دهد و اینکه چه تعدادی از پژوهشگران در حال حاضر روی آن کار می کنند. عدد m از تقسیم تعداد سال هایی که از انتشار نخستین مقاله در یک عنوان علمی می گذرد، بر h محاسبه می شود.

$$m \sim \frac{h}{n}, \sim mn$$

N: مدت زمان از انتشار اولین مقاله در یک موضوع تاکنون؛

H: اندیس اچ بی برای مقالات حوزه مورد بررسی.

با توجه به اینکه پایگاه مورد بررسی و استناد در این پژوهش پایگاه اسکاپوس است، اولین سالی که این پایگاه مقاله ای را در حوزه حکمرانی الکترونیک به چاپ رسانده است، در سال ۲۰۰۰ بوده؛ پس در ادامه فرمول ذیل را داریم:

$$N: 2019-2000=19$$

و با استناد به تعداد ارجاعات مقالات حوزه حکمرانی الکترونیک به ترتیب رتبه (جدول شماره ۹) اچ ایندکس حوزه پژوهشی مورد بررسی برابر با ۳۰ است.

$$H \text{ index: } 30$$

پس:

$$m: \frac{30}{19}=1.5$$

با توجه به دسته بندی جدول شماره ۱۰، حوزه پژوهشی مبحث حکمرانی الکترونیک جزو حوزه های پژوهشی در حال رشد است.

۴. بحث و نتیجه گیری

بررسی های انجام شده در این پژوهش نشان داد

حکمرانی الکترونیک در حال حاضر در دنیا بررسی شد که به شرح زیر است:

H-b Index: اندیس اچ بی یکی از اندیس های حوزه علم سنجی است (یزدانی، نجات، رحیمی موفر، قالیچی و خلیلی، ۱۳۹۳) (Banks, 2006). علم سنجی مطالعه جنبه های کمی علم به عنوان رشته های علمی یا فعالیت های اقتصادی است. علم سنجی بخشی از جامعه شناسی علم است و در سیاست گذاری کاربرد دارد؛ ضمن اینکه با کتاب سنجی تا حدی هم پوشانی دارد (Tague-Sutcliffe, 1992). علم سنجی در سراسر دنیا و در حال تبدیل شدن به ابزاری قدرتمند در سیاست علم است (Ivancheva, 2008) و با گذشت زمان برای ارزیابی فعالیت های پژوهشی و بروندهای علمی از طریق شمارش تعداد مقالات و تأثیر مقالات در رشته های علمی جایگاه مطلوبی کسب کرد (Biglu, 2008). اندیس اچ بی برای مقایسه حوزه های پژوهشی استفاده می شود. این شاخص را بنکس در سال ۲۰۰۶ میلادی مطرح کرد که به کمک آن می توان موضوع های برجسته و در دست تحقیق را مشخص ساخت. وی در توجیه نیاز به چنین شاخصی اظهار می دارد که تعیین موضوعات مورد علاقه و در دست بررسی در دنیای پر حجم و وسیع اطلاعات، نیاز به بررسی و جست و جوی فراوان در انواع منابع اطلاعاتی دارد و وسیله ای ساده لازم است تا برای پژوهشگران مفید باشد. در صورتی موضوع یا ترکیب خاصی مقدار h-b را دارد که حداقل h-b مقاله در ارتباط با این موضوع ارائه شده و به هر یک حداقل h-b بار استناد شده باشد. از آنجا که برخی موضوع ها قدمت بیشتری نسبت به برخی دیگر دارند، بنکس شاخص h-b را بر تعداد سال هایی تقسیم کرد که در مورد آن موضوع یا ترکیب، مقاله هایی منتشر شده است.

جدول ۹. تعداد ارجاعات پژوهش‌های بین‌المللی حکمرانی الکترونیک نمایه شده در پایگاه اسکوپوس به ترتیب رتبه

تعداد ارجاع	۱۶۹	۱۶۰	۱۴۶	۱۳۵	۱۲۱	۱۱۹	۱۱۶	۱۰۲	۸۹	۶۶	۵۸
رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
تعداد ارجاع	۵۶	۵۵	۵۱	۵۰	۴۸	۴۵	۴۵	۴۳	۴۰	۳۹	۳۸
رتبه	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
تعداد ارجاع	۳۶	۳۵	۳۴	۳۴	۳۳	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۸	۲۸
رتبه	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲	۳۳

جدول ۱۰. تفکیک حوزه‌های پژوهشی بر اساس میزان عددی M

$0 < m \leq 0.5$	حوزه پژوهشی کوچک
$0.5 < m \leq 2$	حوزه پژوهشی در حال رشد
$m > 2$	حوزه پژوهشی داغ

تفکیک ۴۷،۶ درصد مقاله کنفرانسی و ۲۸،۱ درصد مقاله آرتیکل، ۱۹،۳ درصد فصل کتاب، ۲،۶ درصد مقاله مروری، ۱،۸ درصد کتاب، ۰،۴ درصد یادداشت و ۳ درصد سرمقاله بودند و از نظر وابستگی سازمانی مقالات منتشر شده، مؤسسه مدیریت روستایی آناند با چاپ ۲۰ مقاله، بیشترین فعالیت را در حوزه پژوهش‌های حکمرانی الکترونیک داراست. *ACM International Conference Proceeding* و *Series CiteScore 2017: 0.56*، *SJR 2017: 0.159* و *SNIP 2017: 0.468* نیز با انتشار ۱۳۲ مقاله، بیشترین تعداد مقالات حکمرانی الکترونیک را به چاپ رسانده و رویکرد فناوری و علوم کامپیوتر نیز دارای بیشترین پژوهش در حوزه حکمرانی الکترونیک در جهان بوده است. هند با انتشار ۳۱۰ مقاله برترین کشور در حوزه مطالعات حکمرانی الکترونیک است؛ در نهایت با محاسبه *h-b index* به این نتیجه رسیدیم که حوزه پژوهشی حکمرانی الکترونیک در حال حاضر در دنیا

که به‌طور کلی در ایران ۱۹ پژوهش (۵ مقاله علمی-پژوهشی، ۲ مقاله علمی-ترویجی، ۸ مقاله کنفرانسی، ۴ پایان‌نامه) در حوزه حکمرانی الکترونیک به چاپ رسیده که بیشترین این پژوهش‌ها در سال ۱۳۹۵ (۱۰ مورد) بوده است و پایگاه سیویلیکا بیشترین میزان نمایه‌سازی مقالات حکمرانی الکترونیک را در کارنامه دارد. در مرحله بعد، ۸ پژوهش (۴ مقاله علمی-پژوهشی و ۴ پایان‌نامه) بررسی دقیق‌تر شد که از لحاظ هدف، ۷ پژوهش کاربردی و ۱ پژوهش بنیادی؛ از لحاظ روش‌شناسی، ۷ پژوهش توصیفی-پیمایشی و ۱ پژوهش توصیفی-همبستگی و از لحاظ روش گردآوری داده‌ها، ۲ پژوهش کیفی و ۶ پژوهش کمی بودند؛ سپس با بررسی پژوهش‌های بین‌المللی در پایگاه اطلاعاتی به روش تمام‌شماری، ۷۳۷ مقاله به دست آمد که بیشترین مقالات در سال ۲۰۱۷ (۷۱ مورد) به چاپ رسیده بودند که به

جزو حوزه‌های پژوهشی در حال رشد است.

نتیجه‌گیری نهایی این پژوهش حاکی از آن است که مبحث حکمرانی الکترونیک با اینکه اهمیت بسیار زیادی در مجامع بین‌المللی دارد، اما متأسفانه پژوهشگران در کشور بسیار کم به آن توجه کرده‌اند، طوری که در قرن فناوری اطلاعات و چالش‌های جهانی شدن به‌طور کل در ایران تنها ۱۵ مقاله در حوزه حکمرانی الکترونیک چاپ شده که همین میزان اندک از پژوهش‌ها هم کاملاً پراکنده و به دور از روندی نظام‌مند هستند؛ این در حالی است که اهمیت این موضوع در سطح کلان به تصویب و ابلاغ لایحه‌ای به نام حکمرانی الکترونیک در کشور منجر شده است. تمام موارد بیان‌شده در این پژوهش بیانگر اهمیت توجه هرچه بیشتر پژوهشگران و محققان داخلی به این حوزه است تا ایران هم در راستای حرکت به سوی توسعه سعی کند هم‌راستا با رشد پژوهش‌های جهانی و بین‌المللی در حوزه حکمرانی الکترونیک قدم برداشته و پژوهشگران و محققان داخلی بیش‌ازپیش به این حوزه مطالعاتی بپردازند. یقیناً انجام مطالعات بیشتر و منسجم‌تر و در راستای پژوهش‌های بین‌المللی بر توسعه‌یافتگی و ارتقاء سطح کیفی و موفقیت پروژه‌های حکمرانی الکترونیک و توسعه کشور خواهد افزود.

با توجه به اینکه حکمرانی الکترونیک مفهومی میان‌رشته‌ای دارد، طبعاً توجه به ابعاد مدیریتی، فنی، تکنولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی و ساختاری آن به یک‌میزان حائز اهمیت است و لذا سیاست‌گذاری وزارت علوم و فناوری اطلاعات و ارتباطات در راستای جذب پژوهشگران سایر رشته‌های مرتبط از جمله علوم کامپیوتر، فنی و مهندسی، اقتصادی، تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری و غیره که هر یک می‌توانند از رویکرد تخصصی خود به مطالعه در حوزه

حکمرانی الکترونیک بپردازند، اهمیت زیادی دارد؛ چراکه قطعاً تحقق یک پروژه موفق میان‌رشته‌ای مثل حکمرانی الکترونیک مرهون توجه، پژوهش، بررسی و پرداخت هم‌زمان و همه‌جانبه به تمامی ابعاد آن است.

تدوین برنامه جامع راهبردی در جهت نظام‌مند و هدفدار کردن پژوهش‌های علمی مرتبط با حوزه حکمرانی الکترونیک در راستای شناسایی نقاط قوت و ضعف دولت و نهادهای دولتی و تدوین نقشه راه پیاده‌سازی موفق پروژه‌های حکمرانی الکترونیک و تدوین قوانین دارای ضمانت اجرایی در جهت الزام دولت مبنی بر عملیاتی‌سازی نتایج به‌دست‌آمده و طراحی چارچوب حکمرانی الکترونیک ملی در کشور.

ایجاد چشم‌انداز مشخص و طرح تحول ساختار نظام اداری به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات و یکپارچه‌سازی فرایندهای داخلی دولت و اتخاذ راهبرد ملی جامع برای افزایش مشارکت الکترونیکی شهروندان و افزایش سواد دیجیتال به منظور تحقق شهروند دیجیتال از طرق مختلف از جمله افزایش آگاه‌سازی و افزایش آموزش.

فراهم‌سازی زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، زیرساخت‌های فرهنگی، زیرساخت‌های اطلاعاتی، زیرساخت‌های منابع انسانی و قانونی.

توجه بیشتر و افزایش اعتبارات بخش فاوا در لایحه بودجه هر سال و همچنین اختصاص درصدی از این بودجه به دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در جهت انجام پروژه‌های ملی در حوزه حکمرانی الکترونیک در راستای شناسایی چندیابی و چندرشته‌ای تمام جنبه‌های پیاده‌سازی موفق، موانع و چالش‌ها، مزایا و غیره برای عملیاتی‌سازی

هر چه موفق‌تر این پروژه‌ها در کشور.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمامی اصول اخلاق پژوهش در این مقاله رعایت شده است.

حامی مالی

این مقاله حامی مالی نداشته است.

مشارکت‌نویسندگان

مفهوم‌سازی: فائقه ناظمی جنبی؛ روش‌شناسی: حامد رحمانی؛ اعتبارسنجی، تحلیل و تحقیق و بررسی: حامد رحمانی و فائقه ناظمی؛ منابع: فائقه ناظمی جنبی؛ نگارش پیش‌نویس: حامد رحمانی؛ ویراستاری و نهایی‌سازی نوشته: فائقه ناظمی جنبی؛ بصری‌سازی: فائقه ناظمی جنبی؛ نظارت: حامد رحمانی؛ مدیریت پروژه: حامد رحمانی.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع فارسی

- زینالی، س. (۱۳۹۵). بررسی نقش رسانه‌های اجتماعی در تحقق حکمرانی الکترونیک و پیشنهادات جهت بهره‌برداری از آن برای حرکت به سوی حکمرانی نیک الکترونیک در ایران. مقاله ارائه شده در نخستین کنفرانس بین‌المللی پارادیم‌های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۵.
- شهسواری، و. و طباحان، م. (۱۳۹۴). راهنمای استفاده از پایگاه اطلاعاتی Scopus. قابل دسترس در <http://research.iaurasht.ac.ir/file/download/page/1543314270-pdf>
- عبادی اردبیلی، ن. (۱۳۹۵). بررسی وضعیت بلوغ حکمرانی الکترونیک در پورتال وزارتخانه‌های کشور. مدیریت دولتی، ۳(۳)، ۴۸۷-۵۱۰.
- عبادی، ن. و علی پیران‌نژاد. (۱۳۹۳). حکمرانی الکترونیک در شهرداری‌ها: مطالعه پورتال شهرداری‌های کشور. مدیریت دولتی، ۲(۲)، ۲۶۵-۲۸۸.
- عبادی، ف. (۱۳۹۵). حکمرانی الکترونیک: الزامات و ضرورت‌ها. مقاله ارائه شده در اولین کنفرانس ملی شهر هوشمند، قم، ایران، ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۵.
- قربانی‌زاده، و. و الیاسی، ف. (۱۳۹۵). تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیکی. مدیریت فرهنگ سازمانی، ۱۴(۲)، ۵۲۱-۵۴۰.
- مقدسی، ع. ر.، مانیان، ا.، قلی‌پور، ر. و حسن‌زاده، ع. ر. (۱۳۹۵). طراحی مدل حکمرانی خوب الکترونیک در حوزه آموزش الکترونیک ایران. مدیریت فناوری اطلاعات، ۳(۳)، ۵۹۱-۶۲۰.
- موسوی قیداری، س.، الهی، ش. و قاضی نوری، س. (۱۳۹۲). ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیکی. ارائه شده در ششمین کنفرانس مدیریت دانش، تهران، ایران، ۶-۷ اسفند ۱۳۹۲.
- موسوی قیداری، س. (۱۳۹۰). ارائه چارچوبی از تأثیر مدیریت دانش بر حکمرانی الکترونیکی [آپایان‌نامه کارشناسی ارشد]. تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- نصراصفهانی، م.، شهسواری، ق. و هادی پیکانی، م. (۱۳۹۶). حکمرانی الکترونیک، چالش‌های دموکراسی. ترویج علم، ۱(۱)، ۷۹-۹۷.
- وکیلان، ح. و قاسم‌زاده، ف. (۱۳۹۶). حکمرانی الکترونیک و
- آذری، ا. (۱۳۹۵). تأثیر حکمرانی الکترونیک بر رضایت ارباب رجوع و رضایت شغلی کارکنان [آپایان‌نامه کارشناسی ارشد]. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- الیاسی، ف. (۱۳۹۱). تأثیر عوامل فرهنگی و فنی بر حکمرانی الکترونیک [آپایان‌نامه کارشناسی ارشد]. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- بهنیا، م. (۱۳۹۶). انتظار مشروع در حکمرانی الکترونیکی: تحلیل مفهومی. مقاله ارائه شده در همایش بین‌المللی جنبه‌های حقوقی فناوری اطلاعات و ارتباطات، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران، ۵-۶ اسفند ۱۳۹۶.
- پژوهشگاه قوه قضائیه. (۱۳۹۶). گزارش همایش بین‌المللی "جنبه‌های حقوقی فناوری اطلاعات و ارتباطات". قابل دسترس در <http://www.ijri.ir/showcontent.html?i=RIN-2SkVhdWRvSms9>
- پیران‌نژاد، ع. (۱۳۹۵). فرامطالعه‌ای بر پژوهش‌های دولت الکترونیک در ایران، علوم مدیریت ایران، ۱۱(۴۳)، ۱۳۴-۱۱۳.
- جعفری، س. م.، ب.، زارعی متین، ح. و جوکار، ش. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی ارزش‌های حکمرانی الکترونیکی در شهرداری‌ها. پژوهش‌های مدیریت در ایران، ۲۰(۳)، ۱۰۴-۸۳.
- جعفری، س. م.، ب. و جوکار، ش. (۱۳۹۴). دولت الکترونیکی و حکمرانی الکترونیکی: شباهت‌ها و تفاوت‌ها. مقاله ارائه شده در سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت و حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، ۲۶-۲۷ بهمن ۱۳۹۴.
- حسن‌زاده عباس‌آبادی، ا. (۱۳۹۵). از دولت الکترونیک تا حکمرانی الکترونیک: مطالعه دستگاه‌های دولتی شهر کرمان [آپایان‌نامه کارشناسی ارشد]. رفسنجان: دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان.
- رجایی، ز. و ارغوانی، ع. (۱۳۹۵). حکمرانی الکترونیکی/بزاری جهت حکمرانی خوب شهری. مقاله ارائه شده در نخستین کنفرانس بین‌المللی پارادیم‌های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، ۳۰ اردیبهشت ۱۳۹۵.

ارتقای مشارکت عمومی، ارائه شده در همایش بین‌المللی جنبه‌های حقوقی فناوری اطلاعات و ارتباطات، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران، ۵-۶ اسفند ۱۳۹۶.

هادی پیکانی، م.، شهسواری، ق.، و نصراصفهانی، م. (۱۳۹۵). حکمرانی الکترونیک، چالش‌های مردم‌سالاری. فصلنامه چالش‌های جهان، ۲(۳)، ۱۲۷-۱۵۴.

یزدان‌پناه، ک.، و برزگزاده زرنندی، م. (۱۳۹۳). حکمرانی الکترونیک و تأثیر آن بر حکمرانی خوب. ارائه شده در اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی، تهران، ایران، ۱۳ دی ۱۳۹۳.

یزدانی، ک.، نجات، س.، رحیمی‌موقر، آ.، قالیچی، ل.، و خلیلی، م. (۱۳۹۳). علم‌سنجی: مروری بر مفاهیم، کاربردها و شاخص‌ها. مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران، ۱۰(۴)، ۷۸-۸۸.

References

- Azari, E. (2016). [The impact of electronic governance on satisfaction of clients and employees (Persian)] [MA. thesis]. Tehran: Allameh Tabatabaei University. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e71084a0f1388090215bb-de6136e4a08>
- Banks, G. M. (2006). An extension of the Hirsch index: Indexing scientific topics and compounds. *Scientometrics*, 69, 161-8. [DOI:10.1007/s11192-006-0146-5]
- Behnia, M. (2018). [Legitimate expectation in electronic governance: Conceptual analysis (Persian)]. Paper presented at International Conference on Legal Aspects of Information and Communication Technology, University of Science and Culture, Tehran, Iran, 24-25 February 2018. https://www.civilica.com/Paper-LICT01-LICT01_007.html
- Bindu, N., Prem Sankar, C., & Satheesh Kumar, K. (2019). From conventional governance to E-democracy: Tracing the evolution of E-governance research trends using network analysis tools. *Government Information Quarterly*, 36(3), 385-99. [DOI:10.1016/j.giq.2019.02.005]
- Biglu, M. H. (2008). Scientometric study of patent literature in MEDLINE & SCI [PhD. dissertation]. Berlin: Humboldt-Universität zu Berlin. [DOI:10.18452/15735]
- Ebadi, F. (2016). [Electronic governance: Requirements and necessities (Persian)]. Paper presented at 1st Smart City Conference, Qom, Iran, 18 May 2016. https://www.civilica.com/Paper-SCCONF01-SCCONF01_056.html
- Ebadi Ardabili, N. (2016). [The maturity level of E-governance in Iran Ministry Portals (Persian)]. *Journal of Public Administration*, 8(3), 487-510. [DOI:10.22059/JIPA.2016.60765]
- Ebadi, N., & Pirannejad, A. (2014). [E-governance in municipalities: Studying the Iranian municipalities' portals (Persian)]. *Journal of Public Administration*, 6(2), 265-88. [DOI:10.22059/JIPA.2014.50766]
- Eliassy, F. (2012). [The effect of cultural and technical factors on e-governance (Persian)] [MA. thesis]. Tehran: Allameh Tabatabaei University. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/e62fe6332452e6435855f864a72c5d16>
- Ghorbanizadeh, V., & Elyasi, F. (2016). [The effect of cultural and technical factors on E-governance (Persian)]. *Organizational Culture Management*, 14(2), 521-40. [DOI:10.22059/JOMC.2016.57627]
- Hadi Peykani, M., Shahsavari, Q., & Nasr Esfahani, M. (2016). [Electronic governance, challenges of democracy (Persian)]. *Challenges of the World*, 2(3), 127-54. <http://ensani.ir/fa/article/download/384441>
- Hassanzadeh Abbasabadi, A. (2016). [From E-government to E-governance: A study of government agencies in Kerman (Persian)] [MA. thesis]. Rafsanjan: Vali-e-Asr University of Rafsanjan. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/42dded5aac785fc18f5289a73d597c81>
- Heeks, R. (2001). Understanding E-governance for development. *iGovernment Working Paper*, 11. [DOI:10.2139/ssrn.3540058]
- Iran Judicial Research Institute. (2018). [Report of the international conference "legal aspects of information and communication technology" (Persian)]. Retrieved from <http://www.ijri.ir/showcontent.html?i=RIN2SkVhd-WRvSms9>
- Ivancheva, L. (2008). Scientometrics today: A methodological overview. *COLLNET Journal of Scientometrics and Information Management*, 2(2), 47-56. [DOI:10.1080/09737766.2008.10700853]
- Jafari, S. M. B., Zarei Matin, H., & Jokar, Sh. (2016). [Identifying and prioritizing the values of E-governance in municipalities (Persian)]. *Management Research in Iran*, 20(3), 83-104. <http://mri.modares.ac.ir/article-19-670-en.html>
- Jafari, S. M. B., & Jokar, Sh. (2016). [E-government and E-governance: Similarities and differences (Persian)]. Paper presented at 3rd International Conference on Applied Research in Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, 15-16 February 2016. https://www.civilica.com/Paper-AMSCONF03-AMSCONF03_268.html
- Moghaddasi, A. R., Manian, A., Gholipour, R., Hassanzadeh, A. R. (2016). [A model for electronic good governance in electronic learning sector of Iran]. *Journal of Information Technology Management*, 8(3), 591-620. <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=319452>
- Mousavi Gheidari, S. (2011). [A framework of the impact of knowledge management on electronic governance (Persian)] [MA. thesis]. Tehran: Tarbiat Modares University.

- <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/531b92bbd7cf30613a-616ca3fe018943>
- Mousavi Gheidari, S., Elahi, Sh., & Ghazi Nouri, S. (2014). [A framework on the impact of knowledge management on E-governance (Persian)]. Paper presented at 6th Knowledge Management Conference, Tehran, Iran, 25-26 February 2014. https://www.civilica.com/Paper-IK-MC06-IKMC06_396.html
- Nasr Esfahani, M., Shahsavari Q., & Hadi Peykani, M. (2017). [Electronic governance, challenges of democracy (Persian)]. *Popularization of Science*, 8(1), 79-97. http://www.popscijournal.ir/article_88057.html
- Pirannejad, A. (2016). [A meta-study on E-government research in Iran (Persian)]. *Iranian Journal of Management Sciences*, 11(43), 113-34. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=302619>
- Rajaei, Z., & Arghavani, A. (2016). [Electronic governance as a tool for good urban governance (Persian)]. Paper presented at 1st International Conference Business and Organizational Intelligence, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, 19 May 2016. https://www.civilica.com/Paper-OICONFERENCE01-OICONFERENCE01_194.html
- Shahsavari, V., & Tabakhan, M. (2015). [Guide to using Scopus database (Persian)]. Retrieved from <http://research.iaurasht.ac.ir/file/download/page/1543314270-.pdf>
- Sinha, R. P. (2006). *E-governance in India: Initiatives & issues*. 1st Ed. New Delhi: Ashok Kumar Mittal. <https://books.google.com/books?id=izm7Jc2IRZ0C&source>
- Saxena, K. B. C. (2005). Towards excellence in E-governance. *International Journal of Public Sector Management*, 18(6), 498-513. [DOI:10.1108/09513550510616733]
- Tague-Sutcliffe, J. (1992). An introduction to informetrics. *Information Processing & Management*, 28(1), 1-3. [DOI:10.1016/0306-4573(92)90087-G]
- Vakilian, H., & Ghasemzadeh, F. (2018). [Electronic governance and promoting public participation (Persian)]. Paper presented at International Conference on Legal Aspects of Information and Communication Technology, University of Science and Culture, Tehran, Iran, 24-25 February 2018. https://www.civilica.com/Paper-LICT01-LICT01_035.html
- Vinod Kumar, T. M. (2015). E-governance for smart cities. In T. Vinod Kumar (Ed.), *E-governance for smart cities. Advances in 21st century human settlements* (pp. 1-43). Singapore: Springer. [DOI:10.1007/978-981-287-287-6_1] [PMID]
- Yazdani, K., Nedjat, S., Rahimi-Movaghar, A., Ghalichee, L., & Khalili, M. (2015). [Scientometrics: Review of concepts, applications and indicators (Persian)]. *Iranian Journal of Epidemiology*, 10(4), 78-88. <https://irje.tums.ac.ir/article-1-5292-fa.pdf>
- Yazdanpanah, K., & Barzegarzadeh Zarandi, M. (2015). [Electronic governance and its impact on good governance (Persian)]. Paper presented at 1st National Conference on Sustainable Development in Geography and Planning, Architecture and Urban Planning, Tehran, Iran, 3 January 2015. https://www.civilica.com/Paper-GPACONF01-GPACONF01_049.html
- Zeinali, S. (2016). [A study of the role of social media in the realization of E-governance and suggestions for using it to move towards electronic good governance in Iran (Persian)]. Paper presented at 1st International Conference Business and Organizational Intelligence, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran, 19 May 2016. https://www.civilica.com/Paper-OICONFERENCE01-OICONFERENCE01_029.html